

Toplum ve Hukuk

Av. Güney DİNÇ

Makina Mühendisleri Odası'nın İzmir'deki gelmiş geçmiş yöneticileri, özellikle trafik sorunlarına çok yakın ilgi gösteriyorlar. Bu ilginin temelinde, mesleki bağlantılarla birlikte, Haluk Sılay, Sezai Gürü, Ömer Torun gibi dostlarımızı, beklenmedik trafik kazalarında yitirmiş olmanın burukluğu yatıyor. Bu kısa denemede, hukukun toplumsal önemini, trafikten kurgulayacağım bir örnekle vurgulamak istiyorum. Bir ülke düşünün ki, yeryüzünün en gelişmiş yollarına sahip. Bulvarlarla, geniş caddelerle örülen kentlerde yaşayan herkesin birer otomobili var. Paraları çok. Dünyanın beş kıtasında üretilen en yeni, en gelişmiş otoları satın alıp evlerinin önündeki kaldırımlara yerleştirmişler. Yollar tükenecek gibi değil. Sahib oldukları araçların bir kaç katı aynı anda dolaşıma çıksa, yine de bir sıkıkkık yaşanmayacak.

Düşlediğimiz bu ülkenin insanların onca zenginliklerine ve gelişmişliklerine karşın, küçük bir eksiklikleri var. 'Kural' koymasını bilmiyorlar. Örneğin trafik akışının temelini oluşturan, "Her araç, kendi sağından gider." demesini düşünememişler, becerememişler. Kim, kime nasıl yol verecek, geçiş üstünlüğü nasıl sağlanacak, bilinmiyor. Böyle olunca da, tam bir karmaşa yaşanıyor. Luna Park'larda çarpışan otolar misali, o güzelim araçlar, yeryüzünün en geniş caddelerinde hurda yığınlarına dönüşüyor. Paraları çok ama, kafaları çalışmadığı için, yaşamlarını cehennem dönüşüren bu tıkanıklığı aşmanın yolunu bulamıyorlar.

İnsanlar ve toplumlar için hukuk, ayırdına varmadan soluduğumuz hava gibidir. Hukukun göstergesi, yaşamın kendisidir. Doğru kurallar konup bunlar eksiksiz uygulanırsa, toplumlar, dirlik düzen içinde yaşamlarını sürdürürler. Kurallar yetersiz, uygulayıcılar yetenezsiz olursa, toplumsal barış bozulur,

bireysel kavgalar giderek örgütlü savaşlara dönüşür. Kişisel güç odakları, kamu otoritesinin yerine geçer. İnsanlar, güçleri kadar hak sahibi olurlar. Doğru işlediği zaman duyumsanmayan hukuk, yokluğunda, ardından gelen karmaşa ortamıyla anımsanır. Tıpkı, günümüz Türkiye'sinde olduğu gibi.

Hukukçuların, uzun yılların deneyimleriyle sınanmış bir özdeyişleri vardır. "Bir ülkede suçların önlenmesi, cezaların ağırlaştırılmasıyla değil, hiç bir suçun cezasız kalmayacağı inancıyla sağlanabilir." Oysa en aşağılık suçları işledikleri halde rahatça ellerini kollarını sallayarak aramızda dolaşan "muteber kişiler" in yüzüzlüğü, ülkemizde, yasalarla birlikte uygulayıcıların da yetersizliğini ortaya koymaktadır. Buna karşın düşünen insanlar, inançları, yazıp çizdikleri yüzünden uzun yıllar cezaevlerinde kalabilmektedir. Artık bu çelişkileri sona erdirmenin zamanı gelmiştir.

12 Eylül yönetimiyle pekişen siyasal yasaklar, sonunda cezaevlerini siyasal odaklar durumuna getirdi. Geleneksel, tutucu politikaların dışında çözüm arayanları cezaevlerine doldurursanız, onlar da ülkenin politik yaşamını cezaevlerinden yönlendirmeye çabalarlar. Onca insan gözaltında kaybolur, öldürülürse, "Cumartesi Anneleri" gibi, acıları yüreklerinden taşan tepki toplulukları oluşturursunuz.

İnsanlar, en temel hakları için, ölümü göze almak zorunda bırakılmamalıdır. Türkiye Barolar Birliği'nin yaptığı bir araştırmada, toplumda derin yaralar açan ölüm oruçlarında, tutuklu ve hükümlülerin isteklerinin başlıcaları şöyle saptanmıştır.

- 1- Tutukluların hücreye konulmaması,
- 2- Tutuklu ve hükümlülere sevk ve hastaneye gidis gelişlerinde onur kırıcı davranışlarda bulunulmaması,

3- Haklarında yargı organlarınca verilmiş bir toplatma kararı bulunmayan ve piyasada serbestçe satılan yayınların ceza ve tutuklularına sokulmalarında herhangi bir kısıtlama yapılmaması,

4- Koşullararası sporatif faaliyetler izin verilmesi,

5- Ailelerin getirdiği ilaçların, doktor denetiminden geçtikten sonra, herhangi bir engelleme yapılmadan tutuklu veya hükümlülere verilmesi,

6- Posta kanalı ile gelen paketlerin gasp edilmemesi, gerekli denetimden sonra derhal ilgiliye verilmesi,

7- Görüşmeye gelen aile mensuplarına onur kırıcı aşağılayıcı muamelede bulunulmaması,

8- Tutuklulara, mahkemelerde yaptıkları savunmalar nedeni ile herhangi bir baskı uygulanmaması ve bu savunmalarının hazırlanmasında engelleme yapılmaması,

9- Tahliye olanlarla ilgili C. Başsavcılığı yazılarının erken saatte gönderilmesinin sağlanarak, tahliye edilenlerin gece vakti tahliyelerinin önüne geçilmesi,

10- Mahkemeye gidis-gelişlerde işkence, hakaret, baskı uygulanmaması,

11- Ailelerin tutuklulara verdikleri veya posta ile yolladıkları paraların engelleme olmadan ilgili tutuklulara verilmesi,

12- Avukatları ile görüşmelerinde kısıtlamalara son verilmesi.

Elbette "Türkiye, cezaevlerinden yönetilmeyecektir." Cezaevleri "yolgeçen hanı"na dönüştürülmeyecektir. Suç işleyenler cezasız kalmayacaktır. Cezaevleri beş yıldızlı oteller değildir... Bunlar doğru gibi algılanan sözler olsa da, hiç bir koşulda insanlara işkence yapılamaz. Yasalara göre yetkili organlarca verilen cezaların dışında, kişisel ve keyfi cezalar uygulanamaz.

Asıl önemli yanlışlık, terör odaklarının yönlendirmelerine kapılarak, kavganın temelindeki sorunların deşilmemesidir. Toplumsal karmaşayı en aza indirecek, demokrasi ve hoşgörü ortamına, insan haklarına saygılı yeni arayışlara açılmak gerekiyor.